49
24e jaargang
november 2025

NIEUWSBRIEF
Wierde & Dijk
DE VERENIGING VOOR AGRARISCH NATUUR- EN LANDSCHAPSBEHEER NOORD-GRONINGEN

Robert Horst bij zijn prille voedselhaag voor de koeien

Ervenproject Mooi Heem krijgt een vervolg

Robert & Elisa Horst wonen in Mooi Heem-enclave

Verheugend nieuws: het ervenproject Mooi Heem krijgt een driejarig vervolg. De provincie Groningen en de gemeenten Het Hogeland en Eemsdelta maken het vervolg financieel mogelijk. Dat de aanpak van Mooi Heem een vervolg verdient, bewijst het enthousiaste verhaal van Robert Horst. Vorig jaar nam hij deel aan de workshop. We bekijken het resultaat op zijn boerderij in Onderdendam.

De aanpak van Mooi Heem slaat aan. Maar liefst 185 erfeigenaren namen de afgelopen jaren al deel aan de workshop. Ze plantten meer dan achthonderd bomen, dertienduizend struiken en veertigduizend stinzenbollen. Eén van hen is Robert Horst uit Onderdendam. Als we hem opzoeken, is hij net terug van zijn huwelijksreis. Twee jaar geleden kwamen Robert en Elisa op het melkveebedrijf wonen. Van meerdere kanten kregen ze de workshop aangeraden. “Zowel mijn ouders als mijn schoonouders hebben meegedaan, net als zeker de helft van de bewoners langs onze weg.” De workshop kwam als geroepen. “We wilden het erf planmatig aanpakken. Niet zomaar ergens een boom kopen en planten. De workshop heeft ons absoluut geholpen. We begrijpen nu de structuur van een erf en welke beplanting waar thuishoort.”

‘De zaterdag dat ik de beplanting ophaalde, kwam een groep vrienden dineren. Ze kregen eerst een schop in handen’
Robert Horst

NIEUWE STREEKEIGEN BOMEN

Inspirerend vond hij het erfbezoek van Stieneke van der Wal. “Stieneke zag overal op ons erf kansen voor nieuwe beplanting. Onze essensingel was te eentonig, onze voortuin bood ruimte voor extra bomen en achter op het erf adviseerde ze onder meer een walnoot.” Het gros van het advies groeit inmiddels op het erf.

lees verder op de volgende pagina ▶

▼ vervolg van de vorige pagina

In de singel staan nieuwe boomsoorten, in de voortuin prijken drie jonge berken en in een grasveld plantte hij een walnoot, kweepeer en appelboom. Rond de hottub bieden nieuwe bomen privacy. “Uiteraard allemaal streekeigen soorten. Een paar kerstbomen in de voortuin hebben we weggehaald, omdat ze niet streekeigen zijn.”

VOEDERHAAG VOOR KOEIEN

Het planten van de vele bomen en struiken bleek een heel karwei. “De zaterdag dat ik de beplanting ophaalde, kwam een groep vrienden dineren. Ze kregen eerst een schop in handen. In mijn eentje had ik het niet gered.” Pronkstuk is de voederhaag langs het pad, waar zijn koeien dagelijks langslopen. Een honderdtal eetbare struiken groeien er, onder andere hazelaar en Gelderse roos. “Langs het pad staat een stroomdraad, anders eten de koeien de jonge struiken meteen op. In een weiland achter de boerderij wil ik een paar bomen planten. Bomen bieden schaduw en beschutting voor de koeien.”

NIEUWE WORKSHOPS

Het vervolg van Mooi Heem is voortvarend opgepakt. Half oktober ging de eerste workshop alweer van start. Voor de volgende workshop komend voorjaar zijn nog volop plekken vrij. Doe mee! Heb je al deelgenomen, vraag dan je buren en vrienden om mee te doen. Robert doet aan mond-tot-mond reclame. Hij heeft zijn nieuwe buurman direct geappt om aan de workshop deel te nemen. “Ik raad de workshop absoluut aan”, zegt hij.
Meer informatie en aanmelden kan via mooiheem@wierde-en-dijk.nl.
Zie ook www.wierde-en-dijk.nl. ■

Belgisch trekpaard op de kwelders van de heer Bierema uit Usquert steelt de show tijdens de kwelderwandeling

Deelnemers excursie krijgen uitleg van de heer Schoonveld op de dijk

Geslaagde Zomeravondexcursie Wierde & Dijk bij Noordpolderzijl

Noordpolderzijl, 30 augustus 2025 – De jaarlijkse zomeravondexcursie van Wierde & Dijk was dit jaar een groot succes. Ruim dertig belangstellenden wandelden op zaterdagavond over de dijk en kwelders bij Noordpolderzijl. Onder leiding van voormalig sluiswachter en dijkbeheerder Jan Schoonveld, ontdekten de deelnemers de schoonheid van dit bijzondere natuurgebied.

De excursie begon met een sfeervolle wandeling over de kwelders, waar deelnemers meer te weten kwamen over de geschiedenis van de kwelderwerken en de unieke flora en fauna. Het heldere weer bood een prachtig uitzicht, waarbij zelfs het Duitse windmolenpark op 67 kilometer afstand zichtbaar was.

Na de wandeling werd in ‘t Zielhoes een fotopresentatie gegeven door Schoonveld, waarin hij de kwelderwerken toelichtte. Ook de historische foto’s van de onderzoeken die in de jaren vijftig door Rijkswaterstaat werden uitgevoerd, gaven een interessant inzicht in de waterstaatkundige geschiedenis van dit gebied.

De zomeravondexcursie werd door de deelnemers als zeer geslaagd ervaren en benadrukte de rijkdom aan natuur en cultuurhistorie die het Noord-Groninger landschap bezit. ■

‘Mien nije schuur’

De nieuwe Groninger boerderij

Willard Wigboldus

De nieuwe stal van de familie Wigboldus in Garmerwolde, goed voor 120 melkkoeien, oogt modern, maar is gesneden in een oud-Groninger snit. “Het is een tweekapper, net als onze oude boerderij die driehonderd meter verderop staat. Het ontwerp bevat Groninger kenmerken. Zo heeft de onderste rand van de stal de kleur van de Groninger baksteen, de rest is van hout”, vertelt Willard Wigboldus. Als zevende generatie runt hij het boerenbedrijf met zijn vader en broer. Aardbevingen vernielden de familieboerderij die binnenkort platgaat. De nieuwbouw, ontworpen samen met Rob Hendriks van DAAD Architecten, won vorig jaar de tweede publieksprijs bij de Groninger Architectuurprijs. “De ‘nieuwe Groninger boerderij’, noemden ze het. De vorm van de schuur, de ligging in het landschap, de rij oude knotwilgen: de architect heeft er hele studies en boekwerken van gemaakt. Dertien jaar - sinds de beving in Huizinge - heeft het traject geduurd. We zijn bijna klaar. De twee buitenste schuren worden nu afgebouwd.” Uiteraard is de stal aardbevingsbestendig. “De jongens die dit bouwden, hadden nog nooit zulke dikke windverbanden gezien.”

Wigboldus is trots op het resultaat. De inspiratie voor de houten uitstraling vond hij niet in Groningen, maar in het midden van het land. “Daar zag ik schuren met houten spanten. Ik heb er foto’s van gemaakt.” Het boerenbedrijf verandert ingrijpend: de stal is door de huidige wet- en regelgeving vier keer zo groot, met de allernieuwste melkrobot en gescheiden mest en urine voor een lagere ammoniakuitstoot. “De vaste stalmest rijden we uit over het land, goed voor de weidevogels.” Aan de houten gevels hangen talloze nestkasten. In de stal scheren pakweg vijftig boerenzwaluwen rond en in de nok hangen twee kerkuilenkasten. Uit een kast vliegt een holenduif.

Groen is het erf nog niet, maar dat gaat veranderen. Met een erfontwerper pakt Wigboldus het erf grondig aan. “We richten het erf in zoals het cultuurhistorisch hoort op een Groninger erf. Op het achtererf wordt gewerkt, de voorzijde blijft netjes. Daar planten we enkele solitaire bomen. Eerder is er al een boomgaard geplant met streekeigen Groninger fruitbomen. Aan weerszijden van de stal komt een gevarieerde windsingel.” Helemaal verstoppen in het groen doet hij de gebouwen niet, daarvoor vindt hij de stal te mooi. De architect, het hout, de extra’s: ze drijven het kostenplaatje op, zeker vergeleken met een standaardstal uit een catalogus. “Zonder de diverse regelingen in het aardbevingsgebied was dit voor ons financieel niet haalbaar geweest.” ■

‘De onderste rand van de stal heeft de kleur van de Groninger baksteen, de rest is van hout’

Willard Wigboldus

De walnoot van Nieuw Midhuizen:
Genomineerd voor Boom van het Jaar 2025

De walnoot van Nieuw Midhuizen - op het erf van Jacobien Louwes - gelegen in de Noord-Groninger Westpolder, is genomineerd voor de prestigieuze verkiezing van de Boom van het Jaar 2025. Deze oude en indrukwekkende boom, die rond 1890 werd geplant, heeft niet alleen een bijzondere geschiedenis, maar speelt ook een belangrijke rol in het landschap. De walnoot is al vele generaties eigendom van de familie Louwes, die het erf en de boom met veel zorg en liefde onderhoudt. Het is deze inzet voor het behoud van de natuur die nu beloond wordt met de nominatie voor de titel van Boom van het Jaar 2025.

Walnoot (Juglans regia) van Nieuw Midhuizen in zomerpracht

De walnoot op het erf van boerderij Nieuw Midhuizen is niet zomaar een boom. Deze majestueuze boom heeft een bijzonder verhaal dat teruggaat tot de Eerste Wereldoorlog. In die tijd was walnoothout zeer gewild voor het maken van geweerkolven. De boom ontsnapte destijds maar op het nippertje aan de kap, toen een ambtenaar met een meetlat langskwam om de boom te inspecteren. De ambtenaar beoordeelde of de walnoot dik genoeg was om te kappen voor militair gebruik. Gelukkig wist de voorouder van Jacobien, Hendrik Jan Louwes, de ambtenaar op slimme wijze te overtuigen de boom te sparen. Dit gebeurde onder andere met de hulp van een goed getimede borrel jenever. De boom werd zo behouden, een voorvaderlijk gebaar dat de boom nu tot een levend monument maakt. Jacobien noemt de walnoot dan ook vol trots “onze trots en glorie”. En dat is niet zonder reden. De boom heeft niet alleen geschiedenis geschreven, maar is ook een symbool geworden van dit prachtige groen aangeklede boerenerf.

GROOT BELANG VOOR LANDSCHAP

De walnoot staat niet alleen voor een geschiedenis, maar is ook van groot belang voor het landschap van Noord-Groningen. De nominatie wordt dan ook ondersteund door Wierde & Dijk, die benadrukt dat dergelijke solitaire bomen van grote waarde zijn voor natuur en landschap. Bomen als deze dragen bij aan de herkenbaarheid van het landschap en maken het uniek. Het groene erf van boerderij Nieuw Midhuizen is dan ook een voorbeeld van hoe natuur, erfgoed en landbouw op harmonieuze wijze samengaan.

JUBILEUMJAAR WESTPOLDER

De nominatie van de walnoot komt in een bijzonder jaar. In 2025 viert de Westpolder namelijk zijn 150-jarig bestaan. Dit maakt de walnoot van Nieuw Midhuizen niet alleen een boom met een indrukwekkend verleden, maar ook een levend symbool van het erfgoed van de regio. In een landschap waar cultuur, natuur en historie samenkomen, is deze boom een hoogtepunt dat de regio in de schijnwerpers zet.

UITSLAG VERKIEZING BOOM VAN HET JAAR 2025

Op 14 oktober maakte het SBNL Natuurfonds bekend dat de winnende boom van de verkiezing Boom van het Jaar 2025 een mammoetboom (reuzensequoia) is, gelegen in het Abraham Ledeboerpark in Enschede. Deze imposante boom kreeg maar liefst 2716 stemmen en werd daarmee uitgeroepen tot de Boom van het Jaar 2025. De walnoot van Nieuw Midhuizen eindigde op een eervolle vijfde plaats met 782 stemmen. Een prachtige erkenning voor deze bijzondere boom uit de Groningse Westpolder. ■

Stam van de walnoot met op achtergrond boerderij Nieuw Midhuizen

COLUMN

Piet Glas

KOEMELKERS EN SPORTVISSERS

Na het kippenvangen gaan de gesprekken onder het genot van een flesje bier alle kanten op. Zo had Gerben van de zorgboerderij zich vastgereden met de bus in de Fivelplas, aan boord zitmaaier, bosmaaier, takkenschaar en een paar zorgcliënten. Ze doen daar het onderhoud, vandaar. De cliënten waren niet van plan om de bus eruit te duwen, zodat ze een buurman (niet mij) opbelden om even met de trekker te komen. Nou is iedereen weer thuis, maar buurman vertelde – en dat had ik helemaal niet meer voor de bril – dat de Fivelplas, een wild stukje natuur met hoogtes en laagtes, struiken en riet, gemáákt is van de Fiveldijk, een hoogte langs de Delleweg met de naam 'Uterdijk'. Ik weet nog wel dat boer Kruidhof uit Stedum daar altijd zat te melken. Zo zaten er meer boeren en deeltijdboeren her en der in het landschap tussen hun koeien. Trekker, wagentje, melkbussen.

Met alle biodiversiteitsverlies zijn ook zittende boeren uit het landschap verdwenen, in deze drukke tijden zijn ze alleen maar in beweging en eigenlijk zie je ze niet eens, verscholen als ze zijn in hun cabines. Een andere groep buitenlui zit er nog wel: sportvissers. Ook met deze soort gaat het slecht: ze verouderen sterk en er komen weinig jonge bij. Het ligt niet aan het gebrek aan vis: als ik het goed begrijp zijn de vangsten goed. Gebrek aan comfort is ook niet de oorzaak van de terugval, want het krukje is veranderd in een visfautueil en een schuiltentje is ook altijd bij de hand. Het platteland is één en al drukte geworden: hardlopers, nordic walkers, wielrenners, oldtimerbezitters: iedereen is in beweging. Gewoon even zitten..., fijn om te doen en voor het landschap een verrijking. ■

VANUIT HET BESTUUR

Voor het bestuur van Wierde & Dijk zijn we op zoek naar een nieuwe voorzitter. Na twee termijnen van vier jaar moet Geert Bos zijn voorzittershamer doorgeven. Ook voor onze penningmeester Harry Hoving loopt de tweede termijn bijna af. Voor de opvolging van Harry loopt Pieter Goldhoorn zich inmiddels in de coulissen warm als nieuwe penningmeester.

De functie van Bos' opvolger is nog vacant. De voorzitter van Wierde & Dijk dient een boer te zijn. We zijn een vereniging van boeren en burgers. Dat maakt ons uniek. Daarom bestaat het bestuur uit drie burgers en drie boeren, waarbij de voorzitter van oudsher een boer is. We zoeken een verbinder, een boer met hart voor het Groninger landschap, die burgers en boeren wil verenigen zodat ze elkaar beter begrijpen. Juist nu, in dit tijdsgewricht van polarisatie, is het verbinden van groot belang.

Boeren en burgers drijven steeds meer van elkaar af. Toen Wierde & Dijk een kwart eeuw geleden werd opgericht, was het vanzelfsprekend dat burgers connecties hadden met de landbouw. Iemand in de familie of vriendenkring kwam wel eens op een boerderij. Die interactie is aan het verdwijnen. Burgers moeten weten wat er op de boerderij speelt en boeren moeten horen wat burgers ervan vinden. Binnen Wierde & Dijk praten we mét elkaar, in plaats van over elkaar.

Geert raadt de functie van harte aan. "Als voorzitter vertegenwoordig je een mooie club mensen die begaan zijn met het landschap, het boerenleven, recreatie en biodiversiteit.

Wierde & Dijk werkt aan concrete projecten. Ons ervenproject Mooi Heem, waarbij deelnemers streekeigen bomen en struiken planten, krijgt een doorstart. Ook ontwikkelen we met boeren wandelroutes over het boerenland. Landlopen heten ze." Geïnteresseerd? Neem dan vrijblijvend contact op met Geert. Als geen ander weet hij wat het betekent om voorzitter te zijn. Achter op deze nieuwsbrief staan zijn contactgegevens. ■

Zet alvast in de agenda:

24 januari 's middags: winterwandeling
11 maart: ALV met film Menko voedt de stad

Twee torenvalkkasten

De torenvalk is een kleine elegante roofvogel, te herkennen aan de grijze kop, lange staart en de typische biddende jachttechniek. Aangezien het niet goed gaat met de torenvalk is deze soort sinds 2017 als kwetsbaar opgenomen op de Rode Lijst van Nederlandse broedvogels. Om extra aandacht te vragen is het jaar 2025 door Vogelbescherming Nederland en Sovon Vogelonderzoek Nederland uitgeroepen tot 'Jaar van de Torenvalk'. Net als bij veel andere boerenlandvogels staat het leefgebied van de torenvalk onder druk. Daarnaast is de aanwezigheid van voldoende voedsel van groot belang. Het voorkomen van voedsel, met name de veldmuis, kan per jaar sterk verschillen. In jaren met weinig muizen eet de torenvalk ook kleine vogels, amfibieën, reptielen en grote insecten.

De torenvalk bouwt zelf geen nest, maar broedt onder andere in oude kraaiennesten, solitaire bomen en nestkasten. Halfopen nestkasten, geplaatst op een paal van vier tot vijf meter hoogte met een vrije en open aanvliegroute, zijn geschikt voor torenvalken. De torenvalk heeft meestal één legsel met drie tot maximaal zes eieren. Afwisselend boerenland met ruigte is gunstig voor de muizen (prooien) en dus ook voor de torenvalk.

BoerenNatuur Midden Groningen (BNMG) heeft zich in het Jaar van de Torenvalk ingezet voor meer broedgelegenheid voor deze soort. Dit door het beschikbaar stellen van nestkasten. De nestkasten zijn aangeschaft dankzij een donatie van de Rotary Club Het Hogeland. Vanuit Wierde & Dijk zijn twee locaties beschikbaar gesteld om een torenvalkkast te plaatsen, namelijk op een mooie locatie in Schouwerzijl nabij het Reitdiep en bij Bedum in de Ter Laanster Toen. Het plaatsen van de kasten had in de kleigrond de nodige voeten in de aarde. Vooral bij de Ter Laanster Toen bleek dat een flinke klus, want er zat aardig wat puin in de grond. Met vereende krachten van meerdere vrijwilligers is het uiteindelijk uitstekend gelukt. Nu maar hopen dat beide torenvalkkasten snel in gebruik worden genomen. Bij de kast in Schouwerzijl is inmiddels een torenvalk waargenomen die interesse in de kast heeft getoond. ■

Contactpersonen Wierde & Dijk

Bestuursleden:

Geert Bos, voorzitter	06 12 65 03 31	bos-schutter@online.nl
Aniëla Sirks, secretaris	06 13 50 42 78	info@wierde-en-dijk.nl
Harry Hoving, penningmeester	06 49 60 64 88	hhj.hoving@gmail.com
Heleen Hommes	06 20 52 69 90	hommesheleen@hotmail.com
Albert-Erik de Winter	06 30 60 57 37	aedewinter@hotmail.com
Marian van Dongen	06 13 57 40 92	bertusenmarian@ziggo.nl

Postadres: Wierde & Dijk, Ploegersweg 7, 9991 CA Middelstum
E: info@wierde-en-dijk.nl W: www.wierde-en-dijk.nl
Secretariaat: Aniëla Sirks, Ploegersweg 7, 9991 CA Middelstum

De Nieuwsbrief Wierde & Dijk is een uitgave van de vereniging voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer Noord-Groningen.

Redactie: PR-commissie Wierde & Dijk
Beeld: Albert-Erik de Winter (p. 2 onder, 4, 6 torenvalken), Addo van der Eijk (p. 1, 3), Harry Hoving (p. 6 boven)

Tekst: Addo van der Eijk (p. 1, 3), Albert-Erik de Winter (p. 4), Aniëla Sirks (p. 2, 6)

Vormgeving: Fenatic
Druk: Drukwerkdeal

ISSN: 1879-4408

LID WORDEN
Streekbewoners, burgers en boeren kunnen lid worden van Wierde & Dijk. Het lidmaatschap kost 25 euro per kalenderjaar. Tenminste een maal per jaar ontvangen leden een gedrukte nieuwsbrief. Zij worden uitgenodigd voor bijeenkomsten en activiteiten. Aanmelden voor het lidmaatschap kan door een e-mail te sturen naar info@wierde-en-dijk.nl met daarin uw adresgegevens.